

Биир дойдулаахтарбыт

ДЬОММОР-СЭРТЭБЭР МАХТАЛЫМ УЛАХАН

Ахсынны аам-даам тымнытыгар Сылан Бэрэтигэр кырачаан уол күн сирин сырдыгын ытаан эһизиньэхэйдэр көрсүбүтэ. Онтон ыла 60 сыл ааһа оуста. Төһө да олох атын сиргэ олохсуйдар, уол оҕо буолан окко түспүт оҕоһуутунан, эр киһи буолан иэскэ кирибит ирээтинэн дойдугун туһугар элбэҕи оҕордо, кэнээри ыччаттарданан кинилэр үөрүүлэрин үөрүү, дьоллорун дьол оҕостон күн бүгүн даҕаны үлэ үөһүгэр сылдыар. Кини биһиги улууспутугар дойду үрдүнэн буола турар улахан уларыйыы кэмигэр кэлбитэ. Саталлаах, миникини өтө көрөр баһылык салайытынан күн бүгүн чуралчылар баарбытын ыһыктыбакка, бары бас билэр сирдээн-уоттанан, сүөһүлээн-астанан өбүгэлэрбит үгэстэринэн этэҥнэ олоробут.

Биһиги биир дойдулаахтыг, улууспут бастакы баһылыга И.С.СИВЦЕВ бу күнүргэ 60 сааһын балиэтиир. Кини тутта салайааччы буолан төрөөбөт, онуоха уһун сыллар, баай опыт наада. Онон Иван Степановичи кытта кэпсэтиэх иннинэ кини үлэбит быһытынан суолун хайдах саҕалаабытын билсэбин.

1964–1965 сс. – Дьокуускайдаагы гороно Тулагы-Килиэмэсэри орто оскуолатыгар интернат иитээччигэ, делопроизводитель. 1965–1968 сс. – Советскай Армия салаага, 1968 с. – Тулагы-Килиэм оскуолатыгар лаборант; 1968–1974 сс. – “Дьокуускай” совхозка директоры солбуйааччы, совхоз-партикомун секретара; 1974–1982 сс. – Дьокуускайдаагы партия горкомун салайар отделега сэбиэдистэҥи солбуйааччы; 1982–1986 сс. – Саха АССР “ыатын хаһайыстыбатын министерствотын Дьокуускай” совхозун директора; 1986–1989 сс. – Саха АССР Госагропромун председатели солбуйааччы; 1989–1991 сс. – председатели бастакы солбуйааччы; 1991–1992 сс. – Саха АССР Министрдарын Сэбиэтин Председатели солбуйааччы; 1992–1996 сс. – Чуралчы улууһун баһылыга; 1996–1998 сс. – СР ыатын хаһайыстыбатын министри; 1998–1999 сс. – Сыанаҕа уонна монополияны утары политикага Государственной Комитет председатели; 1999–2000 сс. – СР Президиенн дьаһалтатын салайааччыта; 2000–2001 сс. – СР Президиенн уонна Правительствоын дьаһалтатын салайааччыта; 2001 сылтан – РФ Социальной страхаккага Саха сириндэги региональнай отделениетын управлююцайа.

Иван Степанович, хайа бабарар киһи төрөөбүт күнүн балиэтэри сылдьан кэннин хайыһан көрөн ааспыт олоһун санаан ыларга буолуо. 60-ча сыл анараа өттүн өнгөйөн оҕо сааскыттан, күн сирин көрдөрбүт күндү дьоннугуттан өйгөр-санаарар хатанан хаалбыт түгэннэргин кэпси түс эрэ.

Ахсынны 28 күнүгэр төрөөбүтүм. Ийэм Татьяна Бухоловна колхозка маһыныкыт этэ. Иппит аҕам Сивцев Иван Павлович – Сылан киһитэ. 30-с сылларга куоракка киирэн баран оҕдообо хаалбыт, онтон Бэрэттан кээн мин ийэбин, 6 ыйдаах оҕолох дьахтары Тулагыга сүүннэрэн илдьибит. Онон оҕо сааһын онно ааспытим. Тулагы орто оскуолатын бүтэрбитим. Оҕо сааскыттан саамай өйдөөн хаалбытым – дьик, от-мас үлэтэ. Оҕолор төрдүө этибит. Улаханнара мин буолан оҕо көрөбүн, сайын булут түгэҕэ харбыым. Аҕам бостууктуура, оно от

киллэрсэр, оҕуһун сизгэр этим. Үөрэхлэр үлгэй буолан 1957 сыллааха “Артекка” сынньанар чыэстэммитим.

– Хайа бабарар киһи холобур туттар киһилээх. Зэйиэхэ онук дьоннор юмнээхтэрий?

– Оҕо сылдьан атыстыт дьонум – бары үлэбиттэр. “Дьокуускай” совхозка кыдамайыттар С.Челалов, М.Детярэв, от охороччу Я.Чупров дьон туруу үлэбит дьоннор баалара. Киһилэр үлэлэригитан кыстык тутуруктанара. Булуларга, кэбиэспит отторо ураты көстүлүөх, чыг-чан буолара. Олорум устага холобур, субэ-ама буолар киһим – Михаил Ефимович Николаев. 1968 сыллааха армияттан кэлээттин кытта совхозтар комсомол босколорун секретарынан талбыттара. Оччолорго кини горкомол бастакы секретара буолан олорор этэ. Онтон тыа хаһайыстыбатын министринэн үлэтин олорон “Дьокуускай” совхозка директорынан анаабыта. Чуралчыга эмиз кини анааһынан барбытым. 20 сыл кини ыһытынан, кытаанах ирдэбиллээн үлэлээн кэллим.

– Чуралчыга кэлээн иннинэ хайдах биир дойдулаахтаргы кытта билсэр этигий? Үлэҥ хайдах саҕаламмытай?

– Ол иннинэ Чуралчыны командиревекан эрэ билэрим, булка тахсарым. Үлэбинэн ананан 1992 сыл тохсунуу ый ортоугар тийибитим. Ол кэмгэ дойдуга система уларыйбыта. Саамай ыарахана дьон дьон туругар изрэн-саараҥ балаһыанньа баара. Сарсын туох буоларын ким да билбэт, хаһайыстыба, бас билли, сир реформатын кама этэ. Онон, бастаган, хайдах өскө, табыгастаахтык дьаһанбыт, тэрийэбит дьон сыл туруута. Сир, таһа тунгати – наһа ыарахан болтуруос. Киһи бардыта өлбүтэ сирдээн, пэийгэ тийгиниз бабарар. Кими да атаҕастаабакка үлэрэ саҕабылпыт. Оройун кинини олохтоохторугар сир төрөөбүт нэһиликтэригэр бэрдэрибпит. Өбүгэ сире, нурманы туһуһу, аймахтар үйүөт-тэммыттара. Дьон бу сөтөөх дьаһал буоларын өйдөөбүттэрэ, онон улахан айдан тахсыбакка айз-дэмнээхтик быһарылыбыта. Убаҕас оттуу 1992 сыл бастакы кварталыттан киллэр-билпит. Кини илгитимэ турар дьахлар тутта сыйлыбыттара. 1992–1993 сыллар ураты кураан дьыллар этилэр. Атын улуустарга баран оттоһуну тэрийибилпит, Амурскай уобаластан кытта от атылаһыппыт. Д.П.Лазарев субэтинэн, былаанынан быһыттары оҕорон,

хоруулары хастаран үү кэлэрин ситисиллпит. П.Т.Аржаков дьон кырдыгас субэтинэн былыты ытан араахтатан, ол практика күн бүгүгүгэсэҥэ дьэри туттууларыттан үөрөбүн.

1994 сылтан кооперация саҕаламмыта. Чэ-янон идеяны үлэ бардыта. Эмиз оччолорго “Тизргэн” тускул саҕаланан, билигин республиканскай статустанна. 1993 сылтан ычат фондатын тэрийибилпит. Күлтураны кытта миннэни, ычаты кытта спорду холбоһун эмиз оччотосу олох ирдэбиллээн буолбута.

– Биһиги үлэлээбит дьоннугуттан кимнээҕи ахтыаҥ этэй?

– Эт-үүт комбинатын директорынан барт таһаарылаахтык үлэтин олорор Е.Е.Борисовы туга да суох “Техкоммунаерги” тэрилтэтир салайааччынан буоларга көрдөспүлүн быһа гымматарын махтанан ахтабын. Тыа хаһайыстыбатын управлениетын начальнигынан С.И.Яковлев сөбүлэниин бизрэн үлэһитэ. Чуралчы сельсоветын исполкомун председатели А.А.Захаров, социальная болпууостарга солбуйааччы Т.Л.Тарасов, сөбүлэниэ баһылыга А.Р.Саргыдаев, экономкага уонна үлэ солбуйааччы С.Р.Евграфова, тыа хаһайыстыбатыгар В.П.Чичигинарова, баһынай хаһайыстыбаларын ассоциацияларын председатели М.Н.Коркин, сир комитетын председатели М.Н.Павлов, үлү управлениетын начальнигы М.Н.Мокночевский, расчептай-кассовый мин управлююцайа Д.И.Евграфов, үөрэх управлениетын начальнигы М.А.Никофоров, доруобуйа харыстабылын управлениетын начальнигы Г.Н.Алексеев, интернат-оскуола директора М.Д.Гуляев, культура зйгатигар Н.М.Заболоцкая, А.Н.Амурскай, В.Д.Демкина, үлэ-ири үлэбэр улахан тирэх буолбуттара.

– Чуралчыга үлэлээбикиттан тус бэйэбэр туох туһаны ылыннын?

– Курат таһыгар олоҕорбт уонна наар нууччалары кытта атыстыт буоламмын айум-санаам нууччалык этэ. Чуралчыга үлэлиир кэммэр дьон бэйэм саха буоларым өтөн, сахалык санаам үлүктүбүт. Мисэх ол билигин туһалыр.

– Чуралчы билигин олоҕор-дьаһаҕар, үлэтигэр-хамнаһыгар тугу биһирингин, сирэбин?

– Үлэлээн, бүтэн баран дьон олоһун сийинир – мөкү быһыы. Субэтиэххэ сеп. Чуралчыттан туох эрэ сана тахсар буоллабына, онтон үөрөбүн эрэ.

– Дьик кэргэнигин билиһинэр эрэ.

– Дьик кэргэн кэргэнигиттан саҕаланар. Кэргэним Маргарита Дмитриевна – Магантан төрүттэх. Тулагыга начальнай оскуолага биһиргэ үөрэмиллпит, интернакка биһиргэ олоҕорбулут. Уоллаах кыыс оҕолорум билигин бааллар, иккиэн эрист идээктэр. Түөрт сиһинээхтэн. Сааһым туары нээр үлэҕэ сырыттарбын да, дьик кэргэмэр болдомтобун тохтолохторум, өһилэр тустарыгар күһүм кыайарынан үлэлиһил-хамсыбын.

– Туох дьарыктааххыный?

– Дьарык дьон улакан суох. Куобах булдуун, мугхалы дьон-сөргэ элбэх, көхтөөк буолан собуллубун. Периодическай бэмээти, историческай кинигэлэри аабабын. Көннөрү аһы астыбын.

– Инникитин туох былааннардааххыный? Биһир дойдулаахтаргар баҕа санаан?

– Билигин олорор дуоһунаһым саастар табыгастаах, онон үлэбин-хамнаһым бу тэрилтэбинэн түмүктүөхүк баҕарабын. Чуралчы дьонугар олоххо дьулуруу, химизлээх үлэни баҕарабын. Үлэҕэ, олоххо-дьаһаха сыһа баар буоллабына аан бастаан бэйэҕэ көрдүөхө, туох барыта бэйэтэн тутуруктаах. Ону мин элбэх киһи холобуруттан көрөбүн. Биһир дойдулаахтарбар өлбүлэрин иһин махталым улахан. Дьоллоох-соргулаах буолуҥ, этэҥнэ олоҕуҥ!

Оксана ЖИРКОВА кэпсэттэ
Чуралчыга, 1. И.С.Сивцев, 2. Сивцевтар дьик кэргэттэрэ.

БЭЙЭТИН САТАЛЛААХ САЛАЙААЧЧЫ БЫҢЫТЫНАН КӨРДӨРБҮТЭ

Иван Степанович биһиги улууска баһылыгынан үлэлээбит сылларыгар дойду үрдүнэн төһө даҕаны булуурдаах, ыһылыгы-тобулуу, экономика айгыраабыт кама буолбутун үрдүнэн улуус олбөр сөтөөх хайыкка мыллан, дьон айум-санаатын, кыабын, дьобурун таба суолга туһааны түмүгэр чуралчыларга “Эпиниби-бит-быһыныбыт” дьон ытаһын-согоһун, сунхары, бэйэни түһэринэн олох суох этэ. Ол онугар ыарахаттары хайдах тураттары тобула сатааһын, уларыйыларга сөл түбөһиннэрэн, чаһыйбака иннибит дьикти баран иһизэҥ дьон өйдөтүлүү, быһарымы элбэх этэ. Бэйэ күлүгэр аранин, онон тирэбэриин өйө-санаата күлүрбүтэ. Бу улуус салайааччытын улахан ситиниһтэ, дьонун-сэргэтин туһугар убааһабыт кэскиллээх, түмүктэрдээх үлэтин-хамнаһын өйдөөһүн турутуунан буолар. Дьонун хаһайын үлэлээн ааспытан да кэнээ киһи олохтообут үтүө дьаһаллара саҕана турар айылгылаахтар. Ол курдук, Иван Степанович олук уурбут, саҕалаабыт дьаһаллара өсөө сайдан, кэнээ олоххо киирэнэр Чуралчы билигин республикага олох-дьаһах бары салалларыгар инники күөҥгэ сылдыар туруктаах балаһыанньатын ыһыктыбакка иһэрэ хайҕалаах.

М.Н.КОРЯКИН,
1993–1999 сс. улуус баһынай хаһайыстыбаларын ассоциацияларын Сэбиэтин председатели.

олохтоохтор бары олуэ астынан, махтал тылларын этэн тарбаспыттара. Онтон эһиллэтигэр тутатына Саха сиригэр аан бастаан уонна, арааһа, бүтөһик буоллаҕа буолуо, “Саха сирин тустуутун сулуустара” дьон көмүл тустууга үрдүк таһымнаах тустуу быраһынынныгын ыһыппыт. Онон үс олимпиец, урукку сыллардаагы Союз, Россия чемпионнара, азырбыт бөһөстөрбүт бары тустуубуттара. Бу куроктаһи дьон биһирэбиллэн иһэн ыһыта уонна уос номоҕо буолан билингээнгэ дьэри кэпсээнгэ сылдыар. Оно билбитим Иван Степанович улахан таһымнаах салайааччы буоларын. Республикага өр сылларга үрдүкү салалтаҕа үлэлээбит опыта, билиһтэ-көрүүтэ элбэх буолан, киникээ кыаллыбат, кыайтарбат болпурос дьон суоҕа.

Ол кэмнээҕи уларыйыы спорт, ычат зйгэтин эмиз туора хампатаҕа. Тус-туспа хайыскалаахтык үлэтин олоҕорбт отделлары – спорду уонна ычаты холбосбуттара. Ити уларыйымы мин сөбүлэспэккэ үлэбиттэн уурайбытым. Минигин, наар спорт зйгэтигэр үлэлээбит киһини, производственной-технической-комплекция управлениетын начальнигынан анаабытыгар бастаан салла санаабытым. Ол гынан баран, Иван Степанович эһилинэн, субэтинэн салайааччыга борообаланан, үлэһөн көрүөхкө, бэйэни бэрэбэркэлэниэхкэ дьон үлэ үөһүгэр түлүгэн кэбиэспитим. Кини биһиги улууска ыарахан кэмгэ үлэлээбитэ. Төһө да сорох дьон өйдрөбөтөллөр, олуэ таба суоллары тобулан, олоххо киллэрэн, билигин биһиги улуусту республика атын улуустарыгар көлөтөхкө бигэ туруктаахтык, миникээ эрэлээхтик олоҕорбулуттар, үөрүлүөх үбүлүйүнэн бэрдэһэлэн туран, Иван Степановичка махтаныах эрэ кэригнээхпит.

Е.В.ПУДОВ,

тата 1992 сылтан үөрэх системэтин сайынарына, концепцияны олоххо киллэрингэ туһуламмыт тус сыаллаах программаны ылыммыта. Иван Степанович быһаччы кыттыһынан араас хайыскалаах оскуолалар баар буолбуттара. Ол курдук, спортивнай интернат-оскуола республиканскай статусу иһэн Дьокуускайдаагы педагогическай училище, үөрэх үлэтигэрин идэлэрин үрдэтэр институт филиаллара аһыллыбыттара. Диринг орто агро-оскуолага, Кытаанэх оскуолага художественнай-эстетическай хайыскалаах, Сыланг экологическай хайыскалаах, Соловьев, Мугудай “Баҕа санаа” оскуолалара республикатаагы экспериментальнай площадка аатын иһэн үлэлээбиттэрэ. Бу кэмгэ улууска тобус оскуолаҕа бүтүлгүтүлэр баар буолбуттара, сааһыны киллэрэргэ, бэйэни көрүнэргэ, ааҕар-суоттуур кыахтар үөскээбиттэрэ. Бу дьаһаны республикага бастакынан буолбута.

Итинээ олоҕорун, Чуралчы улууга “Тыа сирин улуустар үөрэх систематын араналаһын (дифференциация) педагогическай төрүттэрэ” дьон темаҕа экспериментальнай площадка буолбута. Бу хайыскаҥан атын оскуолалар эмиз үлэһэн барбыттара. Улуустаагы тус сыаллаах программа биһир хайыскаһынан оролчонһө быһытынан сайдарыгар туһайыллар. Бу хайыскаҕа сүрүн тирэбинэн “Эрээли” программа буолар. Иван Степанович салалтатынан улуускуу сайдыыта хас биһирди най, дьик кэргэн, тирээн сайдыларын тутуруктаах дьон “Тизргэн” программа оҕоһулан, Улуус Муһунарын сессиятыгар көрүлөн нэһилиһинээ кнэг аранаттыгар үлэ саҕаламмыта.

Бүгүн хайаат нөгүө Иван Степановичи 60 сааһынан эбэрдэликибит! Баҕарабыт туох баар үчүгэин, кэрэни, биһиги улуустугар кээн нуорут үөрэтиригин таба өйдөөн, өйөөн үрдүкү кэрдикска таһаарымыгар махтанамыт.

В.М.НЕУСТРОЕВ, В.Н.КОРКИН, В.П.ИВАНОВ,
СР үгөлээх учууталлара.

Иван Степанович кэлээттан 1992 сыл сайын Чуралчыга ыһылыктаах Саха сирин IV-с спортивнай ооньнууларын тэрээһинигэр олуэ күөкэ турумууга. Оройун бары тэрилталарын үдүн, үлэни үлэртээн ооньнуулар булуохтарын эрэ иннинэ Саха сиригэр бастакынан искусственай сүүрер суоллаах, 5 ыһыһына киһи олорор, киһи хараҕа, дуһата үөрэ көрөр өстүүлээх бэртээхэй стадион бэлэм буолбута. Ооньнуулар ддүк таһымга барбыттара. Спортсменнар, кэлбит малдыттар,

Биир дойдүлөөхтарбыт

ДЬОММОР-СЭРТЭБЭР МАХТААЛЫМ УЛАХАН

Ахсынны аам-даам тымнытыгар Сылаң Бэрэтингэр кырачаан уол күн сирин сырдыгын ытаан эһиэниэхэйдээн көрсүбүтэ. Онтон ыла 60 сыл ааһа оҕуста. Теһе да олох атын сиргэ олохсуйдар, уол оҕо буолан окко түспүт оҕоһуутунан, эр киһи буолан иаскэ киирбит ирээтинэн дойдутун туһугар элбэҕи оҕордо, кэнчээри ыччаттарданан киһилэр үөрүүлэрин үөрүү, дьоллорун дьол оҕостон күн бүгүн даҕаны үлэ үөһүгэр сылдыар. Киһи биһиги улууспутугар дойду үрдүнэн буола турар улахан уларыһыи хэмигэр кэлбитэ. Саталлаах, инникини өтө көрөр баһылык салайыһытынан күн бүгүн чуралчылар баарбытын ыһыктыбакка, бары бэс билэр сирдэнэн-уоттанан, сүөһүлэнэн-астанан өбүтэлэрбит үгэстаринэн этэнигэ олоробут.

Биһиги биир дойдүлөөхтүгү, улууспут бастакы баһылыга И.С.СИВЦЕВ бу күнүгэр 60 сааһын бэлэстиир. Киһи тута салайааччы буолан төрөөбөт, онуоха үһүн сыллар, баай опыт наада. Онон Иван Степановиһы кытта кэпсэтиэх инниэ киһи үлөһит быһыһытынан суолун хайдах саҕалаабытын билсээһинг.

1964–1965 сс. – Дьокуускайдаағы гороно Тулағы-Киллэмвэзэҕи орто оскуолатыгар интернат иктээмчигэ, делопроизводителі; 1965–1968 сс. – Советскай Армия саллаата; 1968 с. – Тулағы-Киллэм оскуолатыгар лаборант; 1968–1974 сс. – “Дьокуускай” совхозка директоры солбуйааччы, совхоз парткомун секретара; 1974–1982 сс. – Дьокуускайдаағы партия горкомун салайар отделга сэкисидиссийи солбуйааччы; 1982–1986 сс. – Саха АССР Тыатын хаһайыһыбатын министерствотын “Дьокуускай” совхозун директора; 1986–1989 сс. – Саха АССР Госагропромун председатели солбуйааччы; 1989–1991 сс. – председатели бастакы солбуйааччы; 1991–1992 сс. – Саха АССР Министрдарин Сэбиэтин Председатели солбуйааччы; 1992–1996 сс. – Чуралчы улуусун баһылыга; 1996–1998 сс. – СР тыатын хаһайыһыбатын министри; 1998–1999 сс. – Саанага уонна монополияны утары политикаҕа Государственной Комитет председатели; 1999–2000 сс. – СР Президентин дьаһалатын салайааччыга; 2000–2001 сс. – СР Президентин уонна Правительствотын дьаһалатын салайааччыга; 2001 сылтан – РФ Социальной страховкага Саха сиринээҕи региональной отделениетин управлюющайа.

Иван Степанович, хайа баҕарар киһи төрөөбүт күнүн бэлэстээри сылдьан кинини хайыһан көрөн ааспыт олохун санаан ыллара буолуо. 60-ча сыл анараа өттүн өҥөйөн оҕо сааскыттан, күн сирин көрдөрбүт күндү дьонгуттан өйгөр-санааҕар хатанан хаалбыт түгэннэргин кэпсин түс эрэ.

Ахсынны 28 күнүгэр төрөөбүтүм. Ийэм Татьяна Бухаловна колхозка манньаһыт этэ. Ииппит аҕам Сивцев Иван Павлович – Сылаң киһитэ. 30-с сылларга куоракка киирэн баран оҕдорбо хаалбыт, онтон Бэрэтин кэпэн мин илэбин, 6 ыйдаах оҕолоох дьахтары Тулаҕа сүгүнүгэрэн илдибит. Онно оҕо сааһым онно аастыла. Тулаҕы орто оскуолатын бүтэрбитим. Оҕо сааспыттан саамай өйдөөн хаалабытым – дьик, от-мас үлэтэ. Оҕолор төрдү элбит. Улаханнара мин буолан оҕо көрөбүн, сайын бугул түгэҕэ харбыһым. Аҕам бостууктуура, онно от

киллэрсэр, оҕуһун сизэр этим. Үөрэхлэр үлүгэй буолан 1957 сыллааха “Артекка” сынньанар чирээстэммитим.

– Хайа баҕарар киһи холобур туттар киһилээх. Эһиэхэ оннук дьоннор кимнээхтэрий?

– Оҕо сылдьан алтыһыт дьонум – бары үлэһиттэр. “Дьокуускай” совхозка кыдамайыттар С.Чолаалов, М.Дегтарев, от охорончу Я.Чуиров дьон туруу үлэһит дьоннор бааллара. Киһилэр үлэлэриттан кыстык тутулуктанара. Бугууллара, кэбиспит отторо ураҕы көстүүлээх, чинг-чанг буоллара. Олохум устата холобур, субо-ама буолар киһим – Михаил Ефимович Николаев. 1968 сыллааха армияттан кэсэппин кытта совхозтар комсомол босхолонмут секретарынан талыһтар. Оннолорго киһи горкомол бастакы секретара буолан олорор этэ. Онтон тыа хаһайыһыбатын министрэнэн үлэһит олорон “Дьокуускай” совхозка директорынан анаабыта. Чуралчыга эмиз киһи анааһынанан барбытым. 20 сыл киһи ыйыһытынан, кытаанах ирдэбилиһинэн үлэһэн кэллим.

– Чуралчыга кэлиэн инниэ хайдах биир дойдүлөөхтаргыт кытта билсэр этигиний? Үлэн хайдах саҕаламмыты?

– Ол инниэ Чуралчыны командировканан эрэ билэрим, булка тахсарым. Үлэбинэн ананан 1992 сыл тохсунньу ый ортогугар тийибитим. Ол кэмгэ дойдуга система уларыһыта. Саамай нарахана дьон турутар үлэһит-сааран баһыһына баара. Сарсын туох буоларын ким да билбэт, хаһайыһыба, бэс билин, сир реформатын кэмэ этэ. Онон, бастатан, хайсах сепкэ, табыгастаахтык дьаһанабыт, тэриэһит дьик элбэп турбута. Сирдэнэн үлэһит түгэтии – наһаа ырахан боллуроос. Киһи барыта өлбүгэ сирдэнэн, пайга тиһиһинэн баҕарар. Киһи да атагастаабакка үллэрэ саҕаабыллыт. Оройуон киһини олохтохторугар сир төрөөбүт нэһиликтэригэр бөдөрбиппит. Өбүгэ сирэ, нуорманы тутууу, аймактар ууот-таммытара. Дьон бу сөптөөх дьаһал буоларын өйдөөбүттэрэ, онно улахан айдаан тахсыбакка айа-дэмнээхтик быһаарыллыбыта. Убаһас оттуу 1992 сыл бастакы кварталыттан киллэр-биллит. Киһи иттигиһи турар дьылаар тута ыһыһытара. 1992–1993 сыллар ураҕы кураан дьыллар эһилэр. Атын улустарга баран оттоолууну тарийбиллит. Амурскай уобаластан кытта от атыһыһыһыт. Д.П.Лазарев субэтинэн, былаанынан быһыттары оҕорон,

хоруулары хастаран уу кэлэрин өһитсиппит. П.Т.Аржаков дьик кырдыаҕас субэтинэн быһыты ытан ардаһатан, ол практика кэн бүтүһүгээнгэ дьэри туттууларыттан үөрөбүн.

1994 сылтан кооперация саҕаламмыта. Чэһис идеятынан үлэ барбыта. Эмиз очнолорго “Тизргэн” тукул саҕаланан, билигин республиканскай статусуна. 1993 сылтан ычат фондатын тарийбиллит. Культураҕа кытта киһини, ыччаты кытта спорду холбоһун эмиз очнолорго олох ирдэбилиһинэн буолбута.

– Биһигэ үлэһэбит дьонгуттан кимнээҕи ахтыан этэй?

– Эг-үт комбинаһын директорынан барт таһаарыһаахтык үлэһит олорон Е.Е.Борисовы тута да суох “Техкомунэнерго” эригэлэтигэр салайааччынан буоллуга көрдөстүлүһү быһа тымматарын махтанан ахтабын. Тыа хаһайыһыбатын управлениетин начальнигынан С.И.Яковлев оҕуһун киһи үлэһитэ. Чуралчы селесветын исполкомун председатели А.А.Захаров, социальной боллуростарга солбуйааччы Т.Л.Тарасов, сэлэһиниэ баһылыга А.Р.Саргыдаһа, экономикага уонна үлэ солбуйааччы С.Р.Евграфова, тыа хаһайыһыбатыгар В.П.Чичигиаров, баһыһыт хаһайыһыт баларын ассоциацияларын председатели М.Н.Коржин, сир комитетин председатели М.Н.Павлов, үл управлениетин начальнига М.Н.Мохначевскай, расчётнай-кассовый киһи управлюющайа Д.И.Евграфов, үөрэх управлениетин начальнига М.А.Никифоров, доробуһа харыстабыһын управлениетин начальнига Г.Н.Алексеев, интернат-оскуола директоры М.Д.Гуляев, культура эйгэлэтигэр Н.М.Заболоцкай, А.М.Александров, В.В.Павловтар, үлэһэр улахан тирэх буолбуттара.

– Чуралчыга үлэһэбик-күттэн тус бэйэбэр туох туһаны ыһыһыт?

– Курбат таһыгар олорбут уонна наар нууччалары кытта алтыһыт буоламмын өйүм-саанам нууччалык этэ. Чуралчыга үлэһит кэмэр дьик бэйэм саха буоларым өтөн, сахалык санаам үһүктүбүтэ. Мизэ ол билигин туһалыар.

– Чуралчы билиһини олобор-дьаһаҕар, үлэтигэр-хамнаһыгар тугу биһириниһи, сирээһини?

– Үлэһэн, бүтөн баран дьон олохун сийлиһир – мөкү быһыи. Субэлиэхэ сөп. Чуралчыттан туох эрэ саҕа тахсар буоллаҕына, онтон үөрөбүн эрэ.

– Дьик кэргэнигин билиһинээр эрэ.

– Дьик кэргэн кэргэнүттэн саҕаланар Кэргэни Магарита Дмитриевна – Манганта төрүттээх. Тулаҕыга начальнай оскуолага биһигэ үөрэммитпит, интернатка биһигэ олорбуттүт. Улаһаах кыс оҕолорум билигин наһар кихиэн юрист идэлээхтэр. Түөрт сэлэһээһини Сааһым туһары наар үлэһэ сырыттарбын да дьик кэргэмээр боллоромун тохтоһотторум киһилэр тустарыгар куурум кыагарынан үлэһит иһин-хамсыһыбын.

– Туох дьарыктааххыни?

– Дьарык дьик улахан суох. Куобах бүтүһүмүһүнэ дьон-сэргэ элбэх, көктөөх буолан оҕуһуллубун. Периодическай баччаты, историческай кинигалары ааҕабын. Көннөрү аһы астыһыбын.

– Инникитин туох былааннардааххыни? Биһир дойдүлөөхтаргар баҕа санаан?

– Билигин олорон дьуһунуһым сааһар табыгастаах, онно үлөһүн-хамнаһыи бу тарийтэ бинэн түмүктүөхүн баҕарабын. Чуралчы дьонугар олоххо дьулуруу, кимизилээх үлэһит баҕарабын. Үлэһэ, олоххо-дьаһаах сыһыт баар буоллаҕына аан бастаан бэйэҕэ көрдүөккө туох барыта бэйэтэн тутулуктаах. Ону мин элбэх киһи холобуртан көрөбүн. Биһир дойдүлөөхтөрүгэр өйдөбүлүгэр иһин махталым улахан. Дьоллоох-соргулаах буолуң, этэнигэ олоруй!

Оксана ЖИРКОВА кэпсэти “Артыскаларга” Т. И.С.Сивцев, 2. Сивцевтар дьик кэргэлтэһэ.

БЭЙЭТИН САТАЛЛААХ САЛАЙААЧЧЫ БЫҢЫТЫНАН КӨРДӨРБҮТЭ

Иван Степанович биһиги улууска баһыһытынан үлэһэбит сылларыгар дойду үрдүнэн теһе даҕаны булкурдаах, ыһыһылы-тобулууу, экономика айгыраабыт кэмэ буолбутун үрдүнэн улуус олобор сөптөөх хайыһа ыһыллан, дьон өйүм-саанатын, кыаһын, дьобурун таба суолга туһааны түмүгэр чуралчыларга “эһини-бит-быһыһыт” дьик ытаһын-сонгоһун, сүҥхары, бэйэни түһэрини олох суох этэ. Ол оннугар ыраактары хайдах турартары тобула сааһыи, уларыһыларга сөп түбэһинээрэн, наһыһыбаки иннибит дьик баран иннигэр дьик өйдөтүлүү, быһаарыһы элбэх этэ. Бэйэ кууһугэр эрэни, онно тирэһирим өйө-саанага кууһурбүтэ. Бу улуус салайааччытын улахан ситиһиниэ, дьонун-сэргэтин туһугар уһараабат кэскиллээх, түмүктэрдээх үлэһит-хамнаһын өйдөөһүн туһунан буолар. Дьонун хаһайыи үлэһэн аспытын да кэнэ киһи олохтообут үлэ дьыһаллара саһана турар айыһылаахтар. Ол курдук, Иван Степанович олук уурбүт, саҕалаабыт дьаһаллара өссө сайдан, кэнээн олоххо киирэнэр Чуралчы билигин республикага олох-дьаһах бары салалларыгар инник күөһигэ сылдыар турустаах баһаһыһытынын ыһыктыбакка иһэрэ хайҕаллаах.

М.Н.КОРЯКИН,
1993–1999 сс. улуус баһыһыт хаһайыһыт баларын ассоциацияларын Сэбиэтин председатели.

Иван Степанович кэлэһиттэн 1992 сыл сайын Чуралчыга ыһыһылаахтык Саха сирин IV-с спортивной ооньууларын тэрээһинигэр олус күүскэ туруммүтэ. Оройуон бары тэркиталарын түмөн, үлэни үлэһиттэн ооньуулар булуһтарын эрэ инниэ Саха сиригэр бастакынан искусственнай сүүрэр суолаах, 5 ыһыһыт киһи олорон, киһи хараһа, дууһата үөрэ көрөр көстүүлээх бэртээхэй стадион бөлэм буолбута. Ооньуулар үрдүк таһымга барыттар. Спорсменнар, кэлбит малдьыттар,

олохтоохтор бары олус аһынан, махтал тыһларын этан тарбаһыттар. Онтон эһимилитигэр тутатына Саха сиригэр аан бастаан уонна, арааһа, бүтэһик буоллаҕа буолуо. “Саха сирин тустуутун сулуустара” дьик көһүл тустууга үрдүк таһымнаах тустуу быраһыһыһытын ыһыһыттыт. Ону үс олимпиец, урууку сыллардаағы Союз, Россия чемпионнара, аатырбыт бөдөстөрбүт бары тустубуттара. Бу курактэһин дьон биһирэбилиһи ыһыт ылбыта уонна уос номоҕо буолан билиһигээнгэ дьэри кэпсээнгэ сылдыар. Онно билбитим Иван Степанович улахан таһымнаах салайааччы буоларын. Республикага өр сылларга үрдүкү саһалтаҕа үлэһэбит опыта, билиһигэ-көрүүтэ элбэх буолан, киһиэхэ кыаллыбат, кыайтарбат боллуроос дьик субоҕа.

Ол кэмээһи уларыһыи спорт, ычат эйгэтин эмиз туара хамнаһаҕа. Тус-туһа хайыһылаахтык үлэһит олорон отделлары – спорду уонна ыччаты холбообуттара. Ити уларыһыһы мин сөбүлэспэккэ үлэһиттэн уурайыһыт. Минигин, наар спорт эйгэтигэр үлэһэбит киһини, производственной-технической-комплектация управлениетин начальнигынан анаабытыгар бастаан салла санаабытым. Ол тынан баран, Иван Степанович эһиниэн, субэтинэн салайааччыга боруобаланан, үлэһэн көрдүөккө, бэйэни бөрүбэркэлэһээх дьик үлэ үөһүгэр түһүнэн кэбиспитим. Киһи биһиги улууска ырахан кэмгэ үлэһэбитэ. Теһе да сорох дьон өйдөөбөтөллөр, олус таба суоллары тобулан, олоххо киллэрэн, билигин биһиги улуустут республика атын улустарыгар халасоһохо бигэ турулаахтык, инниккэ эрэлээхтик олоборбутугар, үөрүүлээх үбүлүүһүнэн эҕэрдэлээн туран, Иван Степановичка махтаных эрэ кэриһилээһит.

Е.В.ПУДОВ.

И.С.Сивцев биһиги улууспутугар үлэһэһинэ Е.П.Жирков автордаах “СР национальной оскуолатын саһардан сайыһаарыи концепциятын” сылларыгар түбэһитэ. Чуралчы улуусун дьаһал-

тата 1992 сылтан үөрэх системэтин сайыһаарыһыга, концепцияны олоххо өллөрүһүгэ туһулаһыт тус сыллаах программаны ыһыһыттыт. Иван Степанович быһаһыи кыһыһытынан араас хайыһылаах оскуолалар баар буолбуттара. Ол курдук, спортивнай интернат-оскуола республиканскай статусу иһэн Дьокуускайдаағы педагогическай училище, үөрэх үлэһиттарын идэлэрин үрдэтэр институт филиаллара аһыһыттытара, Диринг орто агро-оскуола, Кыһаах оскуола художественной-эстетической хайыһылаах, Сылаң экологическай хайыһылаах, Соловьев, Мугудай “Баҕа санаа” оскуолаһара республикагаағы экспериментальной площадка аатын иһэн үлэһэбиттэһэ. Бу кэмгэ улууска тобус оскуолага бугалтериялар баар буолбуттара, саһаны киллэрээгэ, бэйэни көрүкээгэ, аһар-суоттуу кыахтар үөскээбиттэ. Бу дьаһаны республикага бастакынан буолбута.

Иһинэ олобуран, Чуралчы улуһа “Тыа сирин улууспутугар үөрэх системэтин араһалаһыи (дифференциация) педагогическай төрүттэһэ” дьик темага экспериментальной площадка буолбута. Бу хайыһытан аһын оскуолаһара эмиз үлэһэн барыттар. Улуустары тус сыллаах программа биһир хайыһытан оҕо личность быһыһытынан сайдыарыгар туһайыһылар. Бу хайыһыта сирин тэрэһинэн “Эркэһий” программа буолар. Иван Степанович салалтыһынан улустут сайдыһыта хас биһирди ыал, дьик кэргэн, тирэһэн сайдыһыларыттан тутулуктаах дьик “Тизргэн” программа оҕуһуллан, Улуус Муһыһытын сессиятыгар көрүлүһэн нэһилиһыиэ киһи араһатыгар үлэ саҕаламмыта.

Бүтүн хамнаһ нонгуо Иван Степановиһы 60 саһынан эҕэрдэ-лиһит баҕарабыт туох баар үчүгэй, кэрэни, биһиги улуустутугар кэпэн илдуот үөрэһириттин таба өйдөөн, өйөөн үрдүкү кэрдиһкэ таһаарыһыгар махтанабыт.

В.М.НЕУСТРОЕВ, В.Н.КОРКИН, В.П.ИВАНОВ,
СР үлэһэһ үчүтталлара.

"Мин Сахам сирэ - 21-с үйэз" хамсааһын нэрчигтэнэн

ОДЬУЛУУН ДЬОРО КИЭНЭТЭ

Сага Дылы керсе Одьулуун нэбилэгэр сайды суртун терүттүр сага культура дыкта тутуулан үлэзэ киэрэр саргылаах тутуулгата буолан ааста. Сага дыз аһылытын сирини-түсүмү М.Т. Колесова "Күбэйэ" дыкталлар түмсүүлэрин кытары илээн сабулаан ытта. СР тыатын хаһайыстыбатын үтүөлөх үлөһүгэ, сценэ өстөрөнэ А.Р. Аржаков: "Чөл олоху тутуларга түмсэр киин буол, эи сиреһиттан сага талааннар тахса турдуннар, киинер ырыалара-тойуктара ырааков дьери дыкэрэйдүн!" - дьон алгыс тылы этэн, аал уоту оттон айах тутта.

Дьоро киэһэ үөрүүтэ көмүһүнэр көрсүтүүлэригэр сабулаанна. Сценэбэ бастакынан Чурапчы оройуонугар тутуу сэдмэй өрөгөйдөөбүт кэмигэр үлэһэн-хамсаан ааспыт Карл Маркс аатынан колхоз, совхоз төһүү үлөһиттэрэ, кырдыаһас тутуучулар табыстылар. Иккис көлөнүсэ кэмилэри утумнаан "Мин Сахам сирэ - 21-с үйэз" бүтүн республикатааһы хамсааһын кыгылылаахтара, бу сага дьэмдэйбит дыкэ тутуучулары ыгырылыһааччылар. Кырдыаһас тутуучуны, потребкооперация туйгуна Е.Р. Софронов асар көлөнүсэ махтал тылларын анаан туран, маннык үтүө дыала сабулаан турарыгар бабарда.

Бүтүгүнү дьоро киэһэ нэбилээк дьонун-сирегин үөрүүтүн үлэһэ "Чурапчы улууһа (оройуона)" муниципальнай тэрилтин баһылыга И.Н.Аммосов, баһылыгы бастакы солбуйааччы Н.Н. Попов, Улуус Мунһабын депутатта, биер дойдулаахыт А.Г. Григорьев, культура управлениетын начальнига Д.Д. Попов уо.д.а. кэлэннар байыларын эбэрдаларын эттилар. СР культураба уонна дукубунай сайдыыта министри А.С. Борисов "Одьулуун" дьикэ Саха сирин

үрдүнэн анал аат быһылытын ханна да тутуулубатах түн быһыгы тыл ала-чур быһиһи нэбилээкитигэр аат буола сылдыарын уонна Одьулуун дьикэ ааттаах дыктар Чыгыс Хаан ийэто буолаарын уюунайдыр биллииллэрин бэлэһэтэ. Министр тутуучулар эбэрдарин сөхтө, үтүө дылаба кыттыһар доһун сабулаахтарыттан, кэрэзэ тардыһылаахтарыттан астынна.

Бар дьонугар майгы түсэр мааны тылын РФ Пенсиянай Фондатын Саха сиринээри салаатын управлениыга, Ил Түмөн депутата, Чурапчы улууһун Бочуоттаах гражданина А.И. Поисеева аааста.

Одьулуун нэбилээгэ үлэзэ, курактэһиһэ 1950-с сыллартан сабулаан биллиһи кэмгэ дьери куруутун иеники кэһэбэ сылдыар. Бу нэбилээк түмсүүлэриин тутулуур. Ону бүтүгүнү киэһэ өссө төгүт итэриһилээхтик көрдөрдүлэр. атын сиргэ олорор биер дойдулаахтарыт. Дьоксуокай куоракка олорор Одьулуунтан терүттэктэр түмсүүлэрин салайааччыта, Ийэ уонна оро доруобууһун харыстыыр национальнай Киин Хатастааһы салаатын кылаабынай бырааһа В.П. Старостин түмсүү аатыттан эбэрдаларын 30 тыһ. солк. таһынан өтнөөх телевизор, музыкальнай киини бэлэһэтэ, Дьубаха аан дойду бэс төгүлөөк чемпионо Гаврил Колесов "Сага Дылы бириһиһэр тутууларын" дьикэ өтнөөх телевизор абаһытын бэһэрдэ. Куоракка олорор биер дойдулаахтарыт көмөлөрүнүн кулууп кээг-куог, аныгылыи стеклопакет тунуктарынан уонна иини-бии Дьэковскайдар дыкэ кэргэттэрэ биербит аныгылыи ааннарынан килэйдэ. Чурапчы салиенньэтигэр олорор биер дойдулаахтар ааттарыттан түмсүү салайааччыта Н.Н. Шеста-

ков библиотекада анал компьютер, культура минигар ортотейи-ка бэлэһэтэ, харыһан көмө оҥордо.

Сценэбэ үтүү-субуу Намтан, Тааптаттан, Кабээйиттан кэлбит биер дойдулаахтарыт, шефлээк тэрлээлээрибит, баһынай хаһайыстыбаларын салайааччылары М.П. Михайлов, Д.Д. Ефремов, чаһынай предприниматель Д.Н. Сысолятин уо.д. а. маддыттар истин эбэрдаларын тэртилар.

Үтүү махтал тыл чегин маһы ылаатан, куустээк үлэһит көрсөн, киэһэ-кото тутан бергээхэй дьикэни бэлэһэтэбит чэрдээк илэһилээ тутуучуларга ааһанна. Ол курдук, тутууну илэһит-сабулаабыт биригээдүйр А.Л. Колесов, Д.Д. Ефремов СР Правительстаатын Бочуотунай грамотатынан уонна анал бөмүтүнүн, Л.А. Собакин, Р.К. Колесов, И.И. Попов, М.П. Михайлов улуус баһылыгынын Бочуотунай грамотатынан, И.И. Степанов, Е.С. Собакин, И.Н. Карлов уо.д.а. "Үтүү дылаба" хамсааһын дирекциятын Махтал суругунан бэлэһэтэннэр.

Дьоро киэһэ жолуун үлө кыттыгыгар, үтүө санаалаах биер дойдулаахтарыгыгар аһаммыт уус-уран самодетельность концердинан түмүктэһэ.

Дьэ, бу курдук өрө көтөбүлүүнээхтик, долгуулаахтык Сэйэн Болуур сааһаан үөрдүһүн-тардыһан үөскөбүт, тымыр-сыдыан тыһылыт, үтүү үлэһит дьонноох, кэрэ-талба кыргыттардаах, эбэр-чөгүн иччэттардаах Одьулуун нэбилээгэр өр сыллаах баба санаа олоху кыриһитигэр аһаммыт дьоро киэһэ буолан аста.

А. АРЖАКОВА, Одьулуун.

ЭБЭРДАЛИИБИТ!

Убаастыыр коллегабытын, тэрлээтэ кылаабынай экономистин АРЖАКОВА Розалия Луканичаны Россия потребкооперацияны иккис ардыларынааһы экономистар курактэһиһи-лэригэр бастаан "Лучший экономист потребкооперации 2004 года" дьикэ үрдүк ааты ийбиккынан уонна кэлэн иһэр Сага Дылы бырааһыныгынан иттиһик-истинник эбэрдалиитит!

Бабабыт рынок усуллубууларыгар тэрлээтэ биһэтик сайдыыгар өссө ыһан ис сүдэхтэн аһаммылаахтык үлэһитигэр. Тус байыһар, дыкэ кэргэттэр чөгүн доруобууһу, дьолу-саргыны.

Эбэрдэни кытта табаарыстарыт
М.Д. Кронникова, Игнатьевтар,
Мокначевскайдар, Семеновтар,
Игнатьевтар дыкэ кэргэттэрэ.

Убаастыыр коллегабытын, Чурапчытааһы сбербанк кыла-дыбайын сабулдээһиин СЕДАЛИЩЕВА Александра Николаеваны өрөгөйдөөх үбүлүүгүнэн иттиһик-истинник эбэр-далиитит!

Бабабыт үлэһэр ситиһинитигэр, тус олохтор дьолу-сар-гуну.

Эбэрдэни кытта коллегаларын,
5048 №-дээх
сбербанк коллектива.

ИҺЭР ТЫМНЫЫ ОҢОНЬОР

Хоту Муустаах муораттан
Тымныы ОҢОНЬОР байыһын
Сыарба мунуун баһэри
Аллаах таба келенен
Тизийэн илдээ илэбин.

Тийэз охсуом Хатылыга -
Оҕо аймак кэтэһэн
Оҕой-сагай көрдөкөрө,
Кырыа буолбут тунуһунэн
Характара кылаачыдаһа!

Туйаара ЗАХАРОВА,
Хатылы орто оскуолатын
V кылааһын үөрэнээччитэ.

ҮГҮС ДЯ УВРҮҮЛЭЭХХИН!

Таһырды хаар чумулуук
Үөһэттан кыдамына,
Катаһилээх күндү күммүт -
Сага Дылыт тийэн кэлиэ.
Оҕо аймак көхтөөх санагынан,
Долгуйбут сүрэх тэбиитинэн,
Ыра санаа куһунэн
Аан аһыллыа,
Киерэн кэлиэ Тымныы ОҢОНЬОР
Хаар-чааналыын.
Сага Дылы, Сага Дылы,
Олус да көрдөөккүн,
үгүс үөрүүлээххин!

Лена СОБАКИНА,
Соловьев орто оскуолатын
VIII кылааһын үөрэнээччитэ.

БИЛДЭРИИ

Улуу Кыайыы 60 сылыгар аналлаах "Ким да умнулубат, тух да умнулубат" девизинэн салайтаран нэбилээктэринэн "Тыһытты Кыайыыны убаастыытытара" альбом оҥоруулар үлэ фронтугар ыгырыллан барбыттар, куус өттүнэн хоту көһөрүлүү кыгылылаахтарын, 1941 - 1945 сс. Аҕа дойду Улуу сарыитин кэмигэр илбиккээх үлэтин иһин мэтээлиһэн бэлэһэтэммиттэр 9 x12 форматтаах хаартыскалар, аһаммыт аннотациялара ирдэнэр. Уруулуйууна, уус-уран аһаммытын дьүлүүү көнүлүнэр.

Альбому бүтэрэн "Чурапчы салиенньэтигэр А.А.Саввин аатынан музейга муус устар 1 күнүгэр дьери туттарааргытыгар. Билэһэр тел.: 41-551.

Тэрийэр комиссия.

АТЫЫЛЫЫБЫТ

Үчүгэй туруктаах 2002 сыллаах, "В" категориялаах УАЗ микроавтобуу уонна 100 ат күһү кыамталаах "Волга" массын-на двигателин. Билэһэр тел.: 25-311.

БОЛҮОҢУН! БОЛҮОҢУН!

"Чурапчы улууһа (оройуона)" муниципальнай тэрилтин баһылыга И.Н.Аммосов бэс ыйын 30 күнүсэбэ 249 №-дээх дыһалыгар олордун, Улуу Кыайыы 60 уонна улуус тэрил-литэ 75 сылларын керсе улууска муниципальнай тэрилтин сонньотор лотереяга аһыллар. Лотереятан кирибит үл Улуу Кыайыы сөхөрүн тутууга туһанылар. Улууска тутуулар улахан үлэ ситиһилээхтик барарын тутуугар бары улуус олох-тохторо актыбынайдык кыттан, бу лотереяны аһыллар-гытыгар, Лотерея бастакы аҕаба, сүүкүүлэриин тэһэһиһэ тохсунуу 12 күнүгэр "Маарыкчаан" телестудия нөнүө аһаҕас эфиринэн кыттылар уонна "Сага олох" хаһыака тираһа бэ-чээтэнэр.

Тэрийэр комиссия.

МАХТАНАБЫТ

Күн-күбэй ийөбитин, үлө ветеранын ВАСИЛЬЕВА (Карпова) Мария Семенованы тийэх суолугар аһаарар иер күммүтүгэр куус-көмө буолбут, ийэбит өр сылларга биригэ үлэһит улу-устааһы культура управлениетын коллективыгар Е.Е. Дьэмжэ-скайга, В.Н. Дьэковскайга, Н.М. Заболотскайга, Е.Постнико-вага аһабыт өр сылларга үлэһитит тэрлээтигэр - ОдьЮК ГУП Чурапчытааһы филиалын коллективыгар, начальниги Е.И.Саввинга, А.А.Ноговицингга, суоптардаһа А.А.Ефре-мовка, П.А.Гоголева, И.И.Полова, суһал көмө массыннатын суопларыгар В.Н.Максимовка, Н.А.Васильев биригээдэтин үлэһиттэригэр, аһабыт быраастарыгар Е.С.Скоченнико-вага, Г.Э.Кузьминга, терапия медперсоналыгар, админийэр-битигэр Ф.М.Алексеевага, А.М.Мироновага, Ф.Ф.Протодья-ковскайга, убайдарытыгар С.Н.Захарова, К.Н.Захарова, та-баарыстарыгар Е.Шараборинга, Н.А.Борисовка, А.Лавренть-евка, П.Полова муһура суох махталытын тэрлээбит.

Аһаар сабулаах бар дьоммутугар, киинлар дыкэ кэргэ-таригэр дьолу-саргыны, доруобууһу, үгүн олоху бабардыт.
**Кэргэнэ Степан, кыргыттары Рая, Клара,
Маша, Яна, уолаттары Сөня, Миша Карловтар.**

Чурапчы салиенньэтин олохтооро
ЕГОРОВ Алексей Гаврильевич
өлбүтүнэн сизинэригэр Айтэба, Толлика, ийиһититигэр Ма-рианна Алексеевна, киин кэргэнитигэр Анатолий Петрович Ма-насытовтарга, бары аймахтарыгар дьикэ куурбаммытын ти-эрлээбит.
**Сангаскыт Майя оболоро
уонна Керемисовтар.**

Тыһытты, педагогическай үлө ветерана, хоту көһөрүлүү кыттылаһа,
Сыһан ийбиккыин олохтооро

МОНАСТЫРЕВА Елена Ильинична
ыраахан ырыһтан олохтон турсабытын дьикэни курутуун туран билэр
дьонугар, аһаммыттар тэһиһэрэбит.
Кэргэнэ, оболоро, сизинэрэ, хос сизинэрэ.

Куурбаммытын тэрлээлэр:
- Тыһытты, педагогическай үлө ветерана Монастырева Елена Ильи-нична ыраахан ырыһтан өлбүтүнэн кэргэнитигэр Егор Михайлович Друзя-новка, оболоругар, сизинэригэр Сыһан ийбиккыин дыһалтага, кырдыаһа-тарын сабулаа.

- Таталлаах ийэлэрэ, эбэһэрэ, админийэрэ педагогическай үлө ве-терана Монастырева Елена Ильинична ыраахан ырыһтан күн сириттэн бар-бытынан кыриһитигэр Сыһан орто оскуолатын начальнай кылааһын ууһталы-гар Варвара Васильевнага, оболоругар, сизинэригэр, балтыларыгар "Тул-лукчаан" уһууһан үлэһиттэригэр Дьэковскай Марфа Егоровнага, Седали-шева Наталья Егоровнага, аймахтарыгар профессор Г.П.Башарин аһаһан Сыһан орто оскуолатын коллективна, улуустары урэх управлениетын урэх үлэһиттэриин профсоюзун комитетэ, "Тулукчаан" уһууһан коллективна.

- Күндү балтыгара, админийэрэ Елена Ильинична ыраахан ырыһтан олохтон барбытынан күнүһиттигэр Друзянов Егор Михайловичка, оболору-гар, сизинэригэр, хос сизинэригэр Монастырева Александра Ильинична, Наталья, Дьэковскайдар, Белевтар.

- Тыһытты, педагогическай үлө ветерана Монастырева Елена Ильи-нична ыраахан ырыһтан олохтон барбытынан кэргэнитигэр Друзянов Егор Михайловичка, оболоругар, сизинэригэр Сыһан ийбиккыин "Турсаан" түөлбөтүн олохтооро.

- Таталлаах ийэлэрэ, эбэһэрэ Елена Ильинична ыраахан ырыһтан өлбүтүнэн кэргэнитигэр, куруһиттигэр Егор Михайлович Друзяновка, оболору-гар, сизинэригэр Нуурунай Дьэковка, Макаровтар.

- Монастырева Елена Ильинична ыраахан ырыһтан күн сириттэн бар-бытынан кэргэнитигэр, оболоругар, сизинэригэр Евдокия Афанасьевна, Фе-дор Николаевич, Елена Алексеевна, Иван Николаевич, Евдокия Николаевна, Федор Федорович Друзяновтар дыкэ кэргэттэрэ, Дьоксуокайтан А.И., И.А.Артамоновтар, К.Н., Н.Ф. Друзяновтар, Любовь Николаевна, Филипп Петрович Пестряковтар, Монга-Халгасис Текстуруттэн Елена Федоровна, Анд-риан Львович Тарбууһуннар.

- Күндү коллегалара Елена Ильинична Монастырева олохтон турсабы-тынан кэргэнитигэр Егор Михайлович Друзяновка, оболоругар, сизинэригэр, аймак-билэ дьонугар Чурапчы педагогическайтыгар биригэ үөрэммит доһотто-ро И.М.Полов, Е.С.Лукина, Н.И.Дьяковскай, Э.А.Кузьмин, И.Я.Собакин.

Нам улууһун олохтооро
КАНАЕВА - БОЛЬНИЦКАЯ Анна Григорьевна
малдьан өлбүтүнэн убайыгар Кытаанак орто оскуолатын залохтугар Александр Григорьевич, сагаһа ар Анастасия Васильевна Болонниковага, админийэрэ Чурапчы орто оскуолатын ууһталыгар Валентина Васильевна, күтүтүгэр үгэж урэхтэһитин информационай киини директорыгар Николай Николаевич Скочениковтарга, чүгас аймахтарыгар дьикэ куурбаммытын тэрлээбит.

Кытаанак орто оскуолатын коллективна,
үрэх управлениета, үрэх үлэһиттэриин профсоюзун комитетэ.
Куурбаммытын тэрлээлэр:
- Күндү сагаһа, Нам Хамаһаттатын олохтооро Канаева Анна Григорьевна ыраахан ырыһтан олохтон барбытынан Анастасия, Кирилла Аммосовтарга, киинер оболоругар "Турсаан" түөлбөтүн олохтоокторо.

Күндү админийит, Хаһаар нэбилээтин олохтооро, үлө ветерана, хоту көһөрүлүү кыттылаһа
СТЕПАНОВА Мария Николаевна
бу дыл аһаммыт 26 сүүһүгэр малдьан күн сириттэн барбытын дьикэни курутуун туран бары аймахтарыгар, чүгас дьоммутугар ийбиккээрибит.
**Давыдовтар, Степановтар, Осиповтар, Теренковтар,
Окочениковтар, Чирковтар, Поповтар.**

Куурбаммытын тэрлээлэр:
- Хоту көһөрүлүү кыттылаһа Степанова Мария Николаевна күн сириттэн барбытынан чүгас дьонугар, бары аймахтарыгар Хаһаар нэбилээтин дыһалтага, кырдыаһагарын сабулаа.
- Үлө ветерана Мария Николаевна олохтон турсабытынан чүгас дьонугар аймахтарыгар Урба ууһастаһын олохтоокторо.

Редактор э. т. А.М. СЛЕПЦОВ.
ААДЫРЫСПЫТ: 678670,
Чурапчы сэл., Карл Маркс уул., 26 "а".
ТЕЛЕФОННАРЫТ:
редактор - 41-332, отделлар - 41-265.
E-mail: Osanoolah@churap.sakha.ru

Тэрийэн таһаараччылар: СР Правительствота, Чурапчы улууһун "Сага олох" редакциянай-издательскай холбоһук государственной учреждение. Мөөссөбэй информация-средстволарын туһунан РФ Сакуанарын тутуууну хонтуруоллуур уонна регистрациялар РФ бэһээккэ СР региональной управлениетыгар 2003 с. бэс ыйын 20 күнүгэр регистрациялаһаммыт нүөмэрэ - ПИ №19-0423.

"Сага олох" редакциянай-издательскай холбоһук ГУ. Оффсетнай бэһээт. Сахааһын №154. Тираж 2383. 27.12.2004 с. бэһээккэ бэрилиннэ. Хаһыат нэһилээһэ үстэ: оптуорунньукка, чэппизэргэ уонна субютаһа таһаар.

Автор суругар этиллэр санаа редакция позициятыгар малдьан сөп түбэһэр буолбатах. Сурукка ыйылар чаччылар кырдыктаахтарыгар эппэтиннэһи автор тус бэйэтэ сүгэр.